

Krallığı'nın yazıtlarında rastlanan "bütün Ârâmîler", "Yukarı ve Aşağı Aram" gibi ifadeler bir dönemde gevşek bir konfederasyonun kurulduğuna işaret etmekteyse de bu birliğin dış baskılarla kısa sürede dağıldığı anlaşılmaktadır.

Maddî kültür alanında olduğu gibi dinî inançlar bakımından da Ârâmîler'in çevrelerinde bulunan toplumlardan etkilendikleri bilinmektedir. Ârâmî yazıtlarında pek çok yabancı tanrının adı geçmekte ve bunlar arasında meselâ Ken'ân tanrılarında Baal-Şemayim, Reşef ve Melqart, Mezopotamya tanrılarında da Şamaş, Marduk, Nergal ve Sin yer almaktadır. Ârâmîler'in kendi tanrılarının da mahiyet olarak diğer Batı Sâmi toplumlarının tanrılarında pek farkı yoktur. Panteonun başı olan ve en büyük kült merkezi Şam'da bulunan fırtına tanrısı Hadad bunlardan biridir. Sam'al Devleti'nde Hadad'ın yanı sıra Rakib-El, Baal-Hamman ve Baal-Semed'e de tapılmaktaydı; Baal-Harran'ın kült merkezi ise Harran'dı. Ârâmîler tarafından tebci edilen diğer tanrıların adları, Mısır'daki Ârâmî kolonilerinde ve bilhassa Elefantin'de (bugünkü Asvân adası) rastlanan, tanrı adlarıyla teşkil edilmiş şahıs adlarından öğrenilmektedir. Bunların başlıcaları Nabu, Bethel gibi tanrılarla Malkat-Şemayim ve Banit gibi tanrıçalardır. Helenistik devirde Hierapolis ve Baalbek başta olmak üzere bazı şehirlerde Ârâmî inançlarının hâlâ etkili olduğu görülür ki bunların en önemlisi Atargatis kültüdür. Bu tanrı adının başındaki "atar-" elemanı ile pek çok Ârâmî şahıs adı meydana getirilmiştir.

Gerek Anadolu'da gerekse Kuzey Suriye'de yapılan kazılarda ele geçen eserler, özellikle Hitit kültürünü devam ettirdiklerine inanılan küçük devletler zamanında (Geç Hitit dönemi; m.ö. XII-VII. yüzyıllar) ne tam Hitit, ne tam Asur olan bir mimari ve heykeltıraşlık üslubunun varlığını ortaya koymaktadır. Anadolu'da Maraş'ta bulunan bazı mezar stelleri üzerinde, Konya Ereğlisi yakınındaki İvriz kaya kabartmasında, Gaziantep yakınındaki Sakçagözü ve Fevzipaşa istasyonu yakınındaki Zencirli (Sam'al) höyüklerinde yapılan kazılarda gün ışığına çıkartılan kabartmalarla diğer mimarlık kalıntıları ve Suriye'de Tel Halef (Guzana), Arslan Taş (Hadatu), Tel Ahmar (Til Barsip), Tel Rifad (Arpad) ve Hama'da bulunan eserlerde görülen değişik üslup ya doğrudan doğruya Ârâmî, ya da Ârâmî etkisinde kalmış yabancı sanatkarla-

rın ortaya koyduğu bir üslup olarak yorumlanmaktadır. Bu üsluptaki eserlerde Ârâmî özellikleri var olmakla beraber bunlar Anadolu ile Suriye'de Hitit ve Fenike, Mezopotamya'da ise Asur sanat unsurlarıyla karışmış olduğundan bu eserlere dayanarak gerçek bir Ârâmî sanatının varlığını ileri sürebilmek güçtür.

Düşmanları tarafından korkak, hain ve serseri olarak nitelenen Ârâmîler, kendilerine has ve yaratıcı bir kültüre sahip bulunmamakla birlikte, ticarî faaliyetleri ve özellikle kolay anlaşılır dilleri sayesinde eski Ön Asya tarihinde önemli bir katalizatör rolü oynamışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

E. Forrer, "Aramu", *Reallexikon der Assyriologie*, Berlin 1932, I, 131 vd.; B. Landsberger, *Sam'al*, Ankara 1948; R. T. O. Calaghan, *Aram Naharaim*, Roma 1948; A. Dupont-Sommer, *Les Araméens*, Paris 1949; J. R. Kupper, *Les Nomades en Mésopotamie au temps des rois de Mari*, Bruxelles 1957; E. Akurgal, *Die Kunst der Hethiter*, München 1961; W. F. Albright, "The Emergence of the Arameans", *The Cambridge Ancient History* (2. ed.), Cambridge 1966, II, Chapter XXXIII, 46-53; J. A. Brinkman, *A Political History of Post-Kassite Babylonia*, 1968; H. Donner — W. Röllig, *Kanaanäische und aramäische Inschriften*, Wiesbaden 1969; S. Parpola, *Neo-Assyrian Toponyms* ("Ahlamu", "Aramu"), Neukirchen 1970; A. Malamat, "The Arameans", *Peoples of Old Testament Times*, London 1975, s. 135 vd.; A. Alt, "Die syrische Staatenwelt vor dem Einbruch der Assyrer", *ZDMG*, sy. 87 (1934), s. 233 vd.; R. A. Bowman, "Arameans, Aramaic and the Bible", *JNES*, sy. 7 (1948), s. 65 vd.; Ali M. Dinçol, "Geç Hititler", *Anadolu Uygurlukları Ansiklopedisi*, İstanbul 1981, I.

ALİ M. DİNÇOL

ARAMON, Gabriel de Luetz, Baron d' (ö. 1554)

XVI. yüzyılda İstanbul'a gelmiş ve gördüklerini hâtırât şeklinde kaleme almış olan Fransız elçisi.

Soylu bir aileye mensup olan Gabriel de Luetz, Baron et Seigneur d'Aramon et de Valabrègues, XV. yüzyılın sonlarına doğru dünyaya geldi. Gençliği ve yetişmesi hakkında yeterli bilgi bulunmayan d'Aramon'un Güney Fransa'da Nîmes yakınında bulunan Aramon (Aramont) arazisi ile Valabrègues arazilerinin 1539'da Guillaume de Saint-Vallier'ye geçmesi üzerine topraklarını silâh ve şiddet yoluyla geri almaya çalıştığı bilinir. Bunu başaramayınca İtalya'ya gidecek Venedik'te Fransa'yı temsil eden el-

çi Kardinal Pellicier'nin hizmetine girdi; arazilerine ise kral tarafından el konuldu.

Aramon 1541'den itibaren Kardinal Pellicier'nin ajanı olarak Kuzey İtalya'da bazı girişimlerde bulundu ve bunların sonuçlarını bildiren raporunu Fransa kralına bizzat götürmekle görevlendirildi; hâmisî böylece onun kralın gözüne girerek topraklarını geri alacağını umuyordu. 1542'de yeniden Venedik'e dönerek burada İstanbul'dan gelen Fransız kuryesi Antoine Polin Baron de La Garde ile karşılaştı. Aramon'un buradan ne şekilde İstanbul'a gittiği bilinmiyor. Yalnız şu var ki Polin 16 Mayıs 1543'te Akdeniz'e açılan Barbaros Hayreddin Paşa'nın donanması ile İstanbul'dan ayrılırken yerine onu bırakmıştı. Fakat 1544'te Fransa Kralı I. François ile Alman İmparatoru Charles Quint arasında imzalanan Crespy Anlaşması Türkler'e karşı ortak cephe kurulmasını öngördüğünden Aramon İstanbul'da hayli zor günler yaşadı. I. François Türk siyasetini Charles Quint lehine çevirmek için Jean de Montluc'u gönderdiğinde iki Fransız arasında büyük anlaşmazlıklar çıktı. Fransa'dan tâlimat ve ödenek alamayan Aramon padişahın izin beklemezsizin acele Fransa'ya döndü. Gayesi Türkler'i çok kızdıran ve sadrazamın ifadesiyle "dili ve kafası kesilmesi gereken bir adam olan" Jean de Montluc'un nüfuzunu kırmak ve kraldan el konulmuş arazilerini geri almak. Bu isteğinde başarı elde edemedi, fakat I. François'nın resmî elçisi sıfatıyla Osmanlı Padişahı Kanûnî Sultan Süleyman'a gönderilmesi uygun görüldü. Yolculuk çok gizli olarak İsviçre üzerinden yapıldı. Venedik'e gelen Aramon buradan Ragusa'ya, oradan da kara yoluyla Edirne'ye geçti ve 14 Mayıs 1547'de İstanbul'a ikinci defa ayak bastı. 1534'te gelen Jean de Laforest'den sonra Fransa'nın gönderdiği ikinci elçi oluyordu. Aramon'un beraberinde gayet kalabalık bir hizmetkâr topluluğundan başka bazı İtalyan ve Ragusalılar da vardı. İlk ziyaretini Sadrazam Rüstem Paşa'ya yaptı. Birkaç gün sonra padişahın huzuruna kabul edildiğinde kralın hediyesi olarak değerli taşlarla bezemiş ve kendi rivayetine göre 15.000 duka altın değerinde olan bir saat ile kıymetli kumaşlar takdim etmişti. Aramon Osmanlı Devleti'ni Avusturya'ya karşı sefer açmaya zorluyor, Alman olmakla beraber bazı sebeplerden dolayı yurdundan çıkarak Türk hizmetine geçmek

isteyen ve bir anlaşmazlık üzerine Fransa'nın hizmetine giren Christophe von Rogendorf da Viyana'nın Türkler tarafından kolayca alınabileceğini, hatta kendisinin de bu hususta yardımcı olacağını söyleyerek onu destekliyordu. Bu sırada I. François'nın ölüm haberinin gelmesi üzerine Aramon yeniden zor durumda kaldı.

Yeni kral II. Henri babası François'nın Türk-Fransız dostluğu siyasetine dönmeyi gerekli gördüğünden Aramon'a gönderdiği bir yazı ile onun Kanûnî Sultan Süleyman'ın 1548'de İran'a karşı yaptığı sefere katılmasını istedi. Ancak Fransız elçisinin orduyla birlikte değil ayrı bir yoldan Erzurum'a gitmesi uygun görülüyordu. Van'ın Türk ordusu tarafından fethini gören elçi, kış için Halep'te konaklayan padişahın yanından ayrılarak gösterişli maiyetiyle birlikte Kudüs ve Mısır'a geçti. 1550'de İstanbul'a geldikten sonra 1551'de Fransa'ya gitti, buradan dönüşünde ise Cezayir ve Malta'ya uğrayarak Sinan Paşa tarafından kuşatılan Trablus'a ulaştı. Burada kendisinden, esir alınmış olan bazı Malta şövalyelerini Malta'ya götürerek karşılığında otuz Türk esirini kurtarması istendi. Fakat Malta'da gayet kötü bir muamele ile karşılandığı gibi otuz Türk'ü de alamadı. Ayrıca Akdeniz'de iki kadirgaşı ile Andrea Doria'nın eline düşme tehlikesi geçirdi ve güçlüklerle kurtularak ancak 21 Eylül 1551'de İstanbul'a varabildi. Kışı Edirne'de olan padişahın yanında geçirdikten sonra 1552 yazında Turgut Reis idaresindeki Türk donanmasına katılma emrini aldı. Bu deniz seferi her ne kadar Türk ve Fransız donanmalarının ortak bir hareketi ise de Aramon Hristiyanlığa zarar gelmemesi için gayret gösterdi ve bu arada Fransa kralının müttefiki olan Salerno prensinin topraklarının vurulmasını önledi. Aramon sağlığı iyice bozulduğundan 1553'te Fransa'ya döndü. Doğu'daki on yıla yakın hizmetinin karşılığı olarak topraklarını geri alabileceğini sanıyordu. Halbuki bu topraklar II. Henri tarafından metresi Diane de Poitiers'nin mülkiyetine geçirilmişti. Aramon'a sadece kralın verdiği iki kadirga ile C. von Rogendorf'tan intikal eden Hyères adaları kaldı.

Gabriel d'Aramon usta bir diplomat ve Fransız çıkarlarının güvenilir bir koruyucusu olarak tanınmıştı. Kendi parası ile Fransız esirlerinin fidyelerini verecek kurtarılmalarını sağlıyor, vatandaşlarını koruyup barındırıyordu. Osmanlı

topraklarında ilmî araştırmalar yapan ve eser yazan Pierre Belon, Pierre Gilles, Guillaume Postel ve Nicolas de Nicolay gibi ilim adamlarını himaye ederek yardımcılarını olmuş, seyahatinde onları yanında götürmüştür. Bu ilim adamları da bir taraftan Fransa kralı için değerli yazma kitaplarla çeşitli eşya toplarken diğer taraftan da eserlerinde elçiye şükranlarını bildirmişlerdir. Andrea Arrivabene adında bir İtalyan tarafından tercüme edilerek *L'Alcorano di Maometto nel qual si contiene la doctrina, a vita, i costumi e le legge sue. Tradotto nuovamente d' all'arabo in lingua Italiana* başlığı ile 1547'de Venedik'te bastırılan Kur'an tercümesinin başında Aramon'dan büyük bir sitayişle bahsedilmektedir.

Aramon'un Osmanlı topraklarındaki seyahati, kâtipliğini yürüten ve İstanbul'da bir süre temsilci olarak görev yapan Jean Chesneau [de la Regnardiere] tarafından kaleme alınmıştır. Elçinin İstanbul'dan ayrılmasından sonra bir süre burada kalan Chesneau, onu selefinin adamı olarak gören M. de Codignac ile uyuşmadığından Fransa'ya dönmüş ve burada bazı büyük ailelere kâhya olarak hayatını sürdürmüştür. Chesneau Aramon'un hâtıralarını Sultan II. Selim'in (1566-1574) ilk yıllarında yazmıştır. Bu hâtıraların beş yazma nüshası Paris'te Bibliothèque Nationale'de, bir tanesi ise Bibliothèque de l'Arsenal'dedir. Seyahatnâme metni eksik biçimde ve hatalı notlarla birkaç defa basıldıktan sonra Ch. Schefer tarafından 1887'de Paris'te etraflı bir önsöz, çok zengin açıklama notları ve konuyu ilgilendiren birçok belgelerin ilâvesiyle yayımlanmıştır. Schefer, Arsenal Kütüphanesi'ndeki yazmayı esas alarak hazırladığı bu baskıya, konu ile devri bakımından bağlantılı olan bazı eski gravürleri de koymuştur.

Seyahatnâmede yol üstünde rastlanan yerlerden kısaca bahsedildikten sonra Edirne üzerinde biraz daha etraflı durulur ve İstanbul'da saray, Ayasofya, Fâtih Külliyesi, Süleymaniye Camii ve Atmeydanı ile anıtları anlatılır. Şehirde Türkler'den başka Rum ve yahudilerin yaşadığı, çok sayıda İtalyan tüccar ile daha az Fransız'ın bulunduğu kaydedilmiştir. Bedesten ve esir pazarından başka çeşitli vahşi ve egzotik hayvanların bulunduğu yerleri de anlatan eserde tersane ve tophaneden bahsedildikten sonra oldukça etraflı bir şekilde saray teşkilâtı ve İstanbul'da karşılaşılan cam-

bazların şaşılacak mârifetleri hakkında bilgi verilir.

Aramon'un padişahın peşinden giden elçilik heyeti kırk deve, on sekiz katır, on iki yük beygiri, çift katırlı iki tahtırevan ile yetmiş beş seksen kadar atlı refakatçiden meydana gelmişti. Bunlar Türk usulü silâhlı olup bazılarında tüfek, bazılarında mızrak vardı; başlarında ise Fransa Krallığı'nın üç zambaklı sancağı bulunuyordu. Böylece bu debdebeli elçilik heyeti, Osmanlı Devleti topraklarında ilk defa hristiyanların koruyucusunun yalnız Fransa Krallığı olduğunu gösteriyordu. Aramon ve yanındakiler 2 Mayıs 1548'de başladıkları Anadolu yolculuğunda Üsküdar, Maltepe, Darıca, İzmit, Sapanca, Geyve, Taraklı, Düzce, Bolu, Hendek, Gerede, Çerkeş, Karacalar, Koçhisar, Tosya, Hacı Hamza, Osmancık, Merzifon, Lâdik, Sepetli, Niksar, Hisarcık, Koyulhisar, Çardaklı, Erzincan, Divriği ve Çobanköprüsü üzerinden Erzurum'a ulaşırlar, daha sonra da Van ve Hoy üzerinden Tebriz'e giderler. Dönüşte Van Kalesi kuşatılır ve elçinin tavsiyesi üzerine yerleştirilen topraklarla yapılan atışlar sonunda kale teslim olur. Elçi ve yanındakiler Adilcevaz, Muş ve Bitlis üzerinden Diyarbekir'e gelirler. Burada bir süre kaldıktan sonra Malatya ve Harput'a geçerek yeniden Diyarbekir'e dönerler; buradan da Urfa, Harran ve Birecik üzerinden Suriye'ye gidip 23 Kasım'da Halep'e varırlar. Seyahatnâmede bütün bu yerler hakkında bazan çok kısa, bazan daha etraflı şekilde bilgiler verilir; ancak yer adları güç teşhis edilebilecek derecede bozuk yazılmıştır. Özellikle seferde kurulan padişah otağı ve etrafındaki ordugâhın düzeni hakkında verilen bilgiler değerlidir. Seyahatnâmede rastlanan ilgi çekici bilgilerden biri de zafer sırasında Türkler'in parasını ödemedi hiçbir şey almadıkları, düşman toprağında bile tarla çığnemedikleri, hristiyanların da kaybolan hayvanlarını derhal buldıklarıdır. 18 Temmuz'da Kudüs'te, 10 Ağustos'ta Kahire'de ve 2 Eylül'de İskenderiye'de olan Aramon ile yanındakiler sonra tekrar Kudüs'e dönerek buradan hareket edip Trablusşam, Lazkiye, Antakya, Misis ve Adana üzerinden Toroslar'ı aşarak Ereğli'ye gelirler. Daha sonra Konya, Akşehir, Ilgaz, Eskişehir, Söğüt ve Bilecik'ten geçerek İznik'e, buradan da Dil İskeleyi'nden hareketle İzmit körfezini aşip Gebze ve Kartal'dan geçerek 28 Ocak 1550'de İstanbul'a varırlar.

Aramon'un elçiliği sırasında imzalanan bazı antlaşmalar Baron de Testa'nın kulliyatında yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

J. Chesneau, *Le voyage de Monsieur d'Aramon, ambassadeur pour le Roy en Levant fait de Paris à Constantinople l'an 1547* (Recueil de voyages et de documents pour servir à l'histoire la géographie depuis le XIII. siècle jusque à la fin du XVI. siècle, publié par H. Schefer et H. Cordier VII), Paris 1887; Baron de Testa, *Recueil des traités de la Porte Ottomane*, Paris 1864, I, 37, 47-66; J. Ebersolt, *Constantinople byzantine et les voyageurs du Levant*, Paris 1918, s. 84-86; C. Dana Rouillard, *The Turk in French History Thought and Literature*, Paris 1940, s. 122-126, 195-200, 212-213, 521; L. Farges, "Aramon", *La Grande Encyclopedie*, III, 538; Semavi Eyice, "Aramon", *İst.A*, II, 965-966.

SEMAVİ EYİCE

ARAP

(العرب)

Tarihin en eski, büyük ve bugün de varlığını devam ettiren milletlerinden biri.

I. TARİH

II. YAZI

III. DİL

IV. EDEBİYAT

V. SANAT

VI. İSLÂM'DAN ÖNCE

ARAPLAR'DA DİN

VII. İSLÂM'DAN ÖNCE ARAPLAR'DA SOSYAL VE İKTİSADÎ HAYAT

I. TARİH

Araplar, halen yaşamakta olan Sâmi kavimlerin sayı ve yayılış sahası bakımından birincisidir; konuştukları dil ise Sâmi dillerin en zengini ve en gelişmişidir.

Araplar'ın tarihlerinin ilk devirleri oldukça karanlıktır. Anayurtlarının Arabistan olduğu artık ilim âlemince kabul edilmesine rağmen farklı görüşler ileri sürülenler de vardır. Araplar'ın eski devir tarihleri, Arap yarımadasının tarihiyle iç içedir. Oldukça güç, hatta büyük bir kısmının çöl olması sebebiyle imkânsız olan arkeolojik araştırmalar yapıncaya kadar bu konuda kesin bir şey söylemenin zorluğu ortadadır. Dolayısıyla Araplar hakkındaki en eski bilgiler komşu kavimlerin yazılı belgelerinden öğrenilmektedir.

Dilcilerin çeşitli izah tarzlarına rağmen "Arap" kelimesinin menşei karanlıktır. Bazılarına göre kelime, "batı" mânasına gelen bir Sâmi kökten türemiş

olup ilk önce Mezopotamyalılar tarafından Fırat'ın batısında oturanlar için kullanılmıştır. Ancak bir milletin başka bir millete nisbetle kendi coğrafi durumunu gösteren bir kelimeyi ad olarak aldığı görülmediğine göre bu açıklama doğru değildir. Bunun yanında kelimeyi göçebelik kavramı ile açıklamaya çalışanların görüşleri daha inandırıcı olmuştur. Bunlardan biri, Arap kelimesini "kara ülkesi" veya "step" anlamına gelen İbrânice *arabha*, diğeri ise göçebelerin hayatını ifade eden *erebhe* bağlayan görüştür. Ayrıca Arap kelimesinin "çöl", "çölde yaşayan kimse" mânasına geldiğini kabul edenler de vardır.

Arap kelimesi ilk defa Asur Kralı III. Salmanasar'ın Suriye'de hüküm sürmekte olan küçük devletlerin isyanından ve bunların bozguna uğratılmasından bahseden kitâbesinde geçmektedir. Bu kitâbede milâttan önce 853'te Hama'nın kuzeyindeki Karkar'da yapılan savaşı Gindibu Aribi 1000 deve vererek desteklemiştir. Bu tarihten itibaren milâttan önce VI. yüzyıla kadar Asur ve Bâbil kitâbelerinde Aribi, Arabu ve Urbi adlarına sık sık rastlanır. Bu kitâbelerde Aribi reislerinden alınan vergilerden ve Aribi ülkesine yapılan seferlerden söz edilir. Nitekim Yemen'den Akdeniz'e uzanan barharat yolunun son durağı Gazze'yi işgal eden Asur Kralı III. Tiglat-pileser (m.ö. 744-727) Suriye ve çevresine karşı seferler düzenlemiş ve milâttan önce 741'de Aribi ülkesinin kraliçesi Zebibi'yi vergiye bağlamıştır. Milâttan önce 735'te ise diğeri bir Aribi kraliçesi Şamsi'yi mağlûp etmiştir. Ayrıca Sînâ'da yaşamakta olan kabileler onun hâkimiyeti altına girmişlerdir.

Araplar ile Asurlular arasındaki siyasî ve askerî münasebetler daha sonra da devam etmiştir. Milâttan önce 715'te II. Sargon, başta Kur'an'da Semûd olarak geçen Tamud olmak üzere Kuzey Arabistan'da hüküm süren kabile ve küçük devletleri vergiye bağlamıştır. Buna karşılık milâttan önce 703'te ise Araplar Bâbil Kralı Marduk-apaliddina'yı Asur Kralı Sanherib'e karşı desteklediler, fakat Asurlular tarafından mağlûp ve esir edildiler. Sanherib, Bâbil ile iş birliği yapan Kraliçe Teelhunu'nun hâkimiyeti altında bulunan bölgelere saldırdı ve bu bölgelerde oturan Arap kabilelerini yenerek onları Adummatu (Dûmetülcendel) vahasını çevreleyen çöllere kadar takip etti. Bu vahanın sakinleri, Kuzey Arabistan'ı idareleri altında bulunduran ve

Asurlular'ın Kidri dedikleri Kedar kabilesine bağlı idiler. Bu kabilenin reisi ve başlangıçta Kraliçe Teelhunu'nun yardımcı olan Hazail, kraliçe ile arasının açılması üzerine hayatını kurtarmak için çöle kaçtı. Milâttan önce 676'da Asur Kralı Assarhaddon Vâdi Sirhan'daki bazı Arap kabilelerine karşı bir sefer yaptı. Daha sonra Bâbil Kralı Samaş-şumukin Asurlular'a karşı isyan edince Hazail'in oğlu Uaite Bâbilliler'in safında yer alarak Hama ile Edom arasındaki bölgeleri yağmaladı. Uaite'nin bu başarısı fazla uzun sürmedi. Asurlular'ın karşı harekete geçmeleri üzerine esir edilerek Ninova'ya gönderildi. Asur kaynaklarında Kuzey Arabistan'daki Arap kabilelerine karşı en az dokuz sefer yapıldığı tesbit edilmektedir. Asur kabartmalarında, Arap kral ve kabile şeyhleri Asur krallarının ayaklarını öperken, onlara çeşitli hediyeleri takdim ederken gösterilmektedir.

Asurlular'dan sonra Kuzey Arabistan'daki Arap kabileleri son Bâbil Kralı Nabonidus'un hâkimiyetini tanıdılar. Araplar üzerindeki Bâbil hâkimiyeti birkaç yıl devam etmiştir. Milâttan önce 539'da Araplar, Pers Kralı I. Cyrus'a Babilonya'yı istilâsında yardımcı oldular. Persler'in genişleme döneminde Araplar'ın Pers hâkimiyetine girmedikleri görülmektedir. Nitekim Herodotos, "Araplar hiçbir zaman Persler'in tebaası olmamıştır" demektedir. Persler'le Araplar arasındaki münasebetler daha ziyade iki müttefik şeklinde yürütülmüştür.

Büyük İskender'in Persler'e karşı yaptığı ve başarıyla sonuçlandığı Asya seferi sırasında Suriye ve Mısır'ı ele geçirince Kuzey Arabistan'ı da hâkimiyeti altına almış olmalıdır. İskender'in ölümünden sonra Helenistik krallar arasındaki iktidar mücadelesinde Araplar'ın az da olsa rol oynadıkları görülmektedir. Ancak gerek Selevkoslar gerekse Ptolemaioslar Arabistan içlerine nüfuz edemedikleri için Araplar bağımsızlıklarını devam ettirmişlerdir.

Roma İmparatorluğu Mısır, Filistin ve Suriye'ye hâkim olunca Araplar'la da teması geçmiştir. Ancak Nabatî ve Palmira (Tadmür) krallıklarıyla iyi münasebetler kurmasına rağmen Arabistan'ın içlerine girememiştir. Nitekim Yemen'i, dolayısıyla onun sahip olduğu kaynakları Roma'nın istifadesine sunmak için, Roma'nın Mısır valisi Aelius Gallus'un milâttan önce 24'te 10.000 kişilik bir orduyla yaptığı sefer tam bir başarısızlıkla